

TELEGRAFUL ROMÂN

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiiu la expediția poștei, preafară la c. r. poște cu bani și prin scrisori francate, adresate către expediția. Prețului prenumeratiunii pentru Săbiiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 27.

ANULU XXII.

Săbiiu în 7/19 Aprilie 1874.

(În celelalte părți ale Transilvaniei se plătește pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. ieră pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țări străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia oră cu 7 cr. sirulu, pentru a doua oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.)

Sinodulu.

De când a intrat în viața Statutulu organicu se deschide acum a cincilea ora sinodulu archidiecezanu. Reprivindu asupra sesiunilor trecute abia putem înregistra unele începuturi; mai nimic a înse terminatu.

Recunoștemu ca totu începutulu este greu și ca și începutulu în viața constituțională bisericească după o pauză de seculi trebuie să fie greu. Elu înse s'aru usoră cu multă mai tare cându totu membrii sinodulu intrunți în sesiune aru v. n. pregătiți la sinodu, avendu o evindință acurată și sigură despre toate antecedentele din viața publică bisericească, mai departe, studiundu și rumegandu bine ceea ce voiescu a sprigini și a propune. Și apoi încă un'a. Sa vină totu cu cugete o u r a t e la sinodu.

Avemu exemple destule din sesiunile trecute, unde din cauzele atinse s'au adus concluse, cari abia s'au putut susține pre harthia unu anu sau doi. Pentru ce? pentru ca nu s'a ținut comptu nici de trecutul, nici de prezentulu bisericeii noastre, nici de impregiurările în cari trăiescu creștinii bisericeii noastre, și în fine chiaru nici de legea noastră fundamentală, de statutulu organicu.

Dintre toate chestiunile grabite și ne studiatu votate înse cea mai momentuoasă este carea privește instrucțiunea în institutele noastre confessionale așa încât vine omulu pre lesne la ideea, ca la votarea ei a lipsit cu totulu bunăvoința pro partea majorității cu unu votu, precum și cugetulu curatu. Aci gresielele trecutulu prosperu sunt mai insuportabile, pentru ca ni s'au creatu lucră străinu de organismulu bisericeii noastre, care a consumatu o considerabilă parte din avere bisericească, dară folosu, vorbindu neguțatorescu, n'a adus nici de unu cruceriu baremu.

Ni amu plânsu și ne plângemu de multe ori asupra protopresbiterilor ca sunt lasatori; în punctulu scôlei înse trebuie să dicem ca pre lângă toate imputările ce li facemu, cu putine excepțiuni, ei ne sustinu până acum scolele în afara, căci de pre partea „inspectoratulu” puteau astadi fi stramutate în sinulu celu de repausu alu comunismulu.

Acum va vedea ori și cine cu multă mai bine că în anul trecut ca nu eră ur'a său pasiunea carea combatea introducerea „consiliarulu de scôla”, ci eră prevederea cea rațională ca în modulu acestu nu se va pute face nimicu. Unu om singuru și deca va mai fi și neaptea a-i impune o sarcină, carea abia o potu porta și se pre lângă aceea cu eluderea legii și în deriderea institutulu scolasticu e preste de ajunsu că sa se potențesca totul și cruda realitate s'a grabitu a constată, ca ce eră temerea jumătății sinodulu, minus unulu, din anul trecut.

Noi cari amu luptatu în sesiunea trecută contra mesurii celei paralizătoare de Statutulu organicu, amu știutu ce se pot face atât cu principiulu acelu ce au invinsu cu unu votu, cât și cu omulu alesu spre a reprezenta principiulu. Realitatea, o repetim, vine astadi să dea dreptu celor invinsi; nu înse celor învingători.

Amu atinsu ce-va mai susu de propuneri și aici amu pot adăuga și de interpelatiuni. Nu suntemu în contr'a nici a unor'a nici a altor'a; în toate corpurile reprezentative vinu înainte și propuneri și interpelatiuni și este bine ca vinu.

Înse și unele și altele strica foarte multu, deca de o parte sunt efusulu mo-

mentulu și din motivulu că se face și cutare o propunere, sau precum se întempla la interpelatiuni adese, se pregătescu de câte unu orbecatoriu capu de partidă și se vira în busonariulu unui alu doilea și apoi se trece o jumătate de di până sa-și veda și scriitoriulu și cetitoriulu interpelatiunii malheurulu în care s'a implantatu, și sinodulu și publiculu sa se indigneze de astu-feliu de cabale în medioculu sanctuariulu seu.

O și câte aru fi de a se face în sinode în loculu celor ce nu trebuiescu făcute și totuși se facu. Aici numai cugetăm numai la interpelatiuni și propuneri, dară la toate câte ne lipsescu și înainte de toate la armonia cu care aru trebui să le lucrăm pre toate cele ce ni sunt de lipsă în biserică și scôla.

Dară ce se face cându acei ce fugu de armonia o facu imposibile, sau deca o simulăza vre-o câte-va momente, o face numai pentru că la umbră simulațiunii sa pregătescu nouă loviri acelu, despre cari sunt conșinși, ca sunt cu trupu și sufletu pentru biserică și scôla.

În impregiurările noastre și politice și confessionale luptă cu astfelu de omenie este odioasă și fatigioasă, înse ea trebuie luptată. Acesta o cere interesulu generalu alu națiunii și bisericeii. Acesta o cere pentru-ca și națiunea și biserică deca voru să trăiască trebuie să se cureție de materiă acestă disolutivă și mortiferă. Și apoi luptă după parerea noastră e grea numai până atunci până cându începe orizontulu a se clarifica asupra faptelor cui-va; de aci încolo se desvôlta lucrulu de sine.

Deca amu fi așa de norocoși că sa ajungemu odată și acele sesiuni, unde sa lipsesca ori-ce felu de cugetări rezervate și sa respire totul numai cugete curate! Atunci vomu propasi cu pasi gigantici; până atunci înse ne facemu numai iluziuni.

Duminică, în ziua sântei înviări, Excelența Sa înaltă Preșantitulu Arhiepiscopu și Metropolitulu Procopiu, la sântă liturgia, a promovatu pre Ieromonachulu P. Dr. Ilarionu Puscariu, profesoru de teologia și pedagogia, la gradulu ierarhicu de protosincelu.

Alegeri supletorie la sinodu.

În cerculu IX cler. s'a alesu deputatu Par. asessoru cons. Nicolau Cristea; în cerculu XIV cler. s'a alesu P. Protopresbiteru alu Turdei de Josu Simeonu Popu Moldovanu; în cerculu XIX laicu s'a alesu d. Antoniu Schiau procuroru fiscalu de stat; în cerculu XX S. P. s'o asessoru la trib. orf și în cerculu VI I. Grama avocat.

Din București se telegrafăza: Dlu Titu L. Maiorescu cunoscutu prin operele sale este denumitu de ministru de culte și instrucțiunea publică. — Primulu cu multă placere scirea acestă și salutăm pre cunoscutulu barbatu de litere cându lu vedemu luându a mână o sarcină atât de grea, pentru ca capacitatea sa ni garanteza speranțele cele mai frumoase pre terenulu instrucțiunii publice, carele i este pre bine cunoscutu și pre celu bisericescu, carele a fostu în România celu mai parăsit și desprețitulu că ori unde în Europă.

Din marginea câmpiei Ardélului.

Ole redactori! Te rogu cu totu respectulu a publică în prețitululu diuaru: „Telegrafulu Român” sirurile, ce urmăza — că unu debilu resunetu a unei animi june, carea simtiendu mortiferele rane, ce se infigu națiunii noastre — acum că ori cându mai nefericita, — de către însuși fii sei (?), nu pot se nu erupa în dureroase lamentari! Se îndatinedia lomea a numi junimea: „speranța venitoriulu”. Faptele celor mai bețrani sunt o carte, din carea se învie junimea a-i suplini pre aceia la tempulu seu cu demnitate.

Deca acum junimea nu va ave poftă dorită de a vedea în aceea carte altu ceva, de cătu ce se scrie pre prea multe pagini de ale acestei și deca densă nu va pot trece neinfecțată prin această scôla: — atunci ore va pot ea corespunde rumelului de susu?

Când junimea vede, ca în acestea timpuri critice inteligința și barbatii nostri sunt impartiti întră atâtea partide, căti sunt omenii, cari facu politica — și la noi, pecatele noastre, mai totu facu politica (rea) — și când la noi mai totu dau probleme gordice și nime nu se apuca se rezolvez baremu un'a; când o mare parte dintre barbatii nostri, cari vreau a fi, ce nu sunt, se combatu unii pre alții, singuru pentru unu nume desiertu de: conducătoriu și uniculu dreptu întielegatoriulu că cându poporulu nostru parasitu mai de totu și decadiutu în toate privințele cu atari certe s'aru ferici, și că cându loră tuturor și națiunii întregi atât i-aru fi de bine, încatu, că se nu-i se închiage sângele de grăsimă sa se pumnăsca între sine; — când junimea vede, ca o mână misterioasă diabolăscă chiaru și în „casă lui Ddieu”, în biserică a semenatu certe, turburări, invidia, înnegriți, batjocoriri și toate reuțiile, așa — încatu acum, nu asi credea sum pesimistu, deca asi sustienă ca e mai decadiutu și mai destramatu biserică română în genere că pre tempulu eresurilor — dându-se unii netrebnici, cari nu pot suferi că și alții se fia priviti de barbatii onesti și demni; — când egoismulu și ambițiunea oiba a unor alterăza și sfarama ori-ce încercări salutari încependu dela cele mai mari asociațiuni până la intruniri cele mai mici;

Cându pasiesce la lumina și tristulu adeveru, ca rar se afla vre-o comuna, în carea sa nu fia partide, în carea se nu pot suferi preotulu pre invetatoriulu, acestă pre celu dintăiu, notariulu pre judele, etc.; — când toate acestea se petrecu înainte ochilor junimei, și toate acestea sunt nesce scôle, în cari se cresce aceea: —

La ce venitoriu se aspiredie junimea? Ore va corespunde ea numelui, ce i se dă și cu ce intențiune i dă cine-va numele acestă de „speranța venitoriulu”? — Ce ironia amara!

Când diuaristică noastră — cu o prea mica excepțiune — se ocupa cu predilecțiune numai de denunțări, și stilulu ei în parte este celu mai de josu, celu mai murdaru și vătămatoru; când atari bucate invenționate se dau spiritelor june spre nutrire; — atunci ore ce rezultatu se pot obține în calcululu viitoriulu basatu pre o junime, crescută între atari impregiurări și nutrită astfelu?

E durerosu și tocmai pre atât și de periculăsa desiertă încercare ca unii voiescu a dascăli junimea, că sa o fortiedie la credință, ca fara de ei nime nu e omu de omenie!

Deca cei bețrani nu se voru silii a

lasă alta ereditate următorilor decâtu relele lor, atunci ce viitoriu sa așteptăm?

Sa nu engețe unii ca ei vorbescu adeverulu, când striga: „ca poporulu e alipitu de densi, — ca participa cu placere la luptă, ce cutarele și cutarele o conduce” (pentru sine și pentru mărirea sea). — Și eu trăiescu în popor și sum dintre elu.

Poporulu desgustatu până la amarațiune ofțediă: „Acum și dintre domni nostri de români se afla carii în locu sa ne invetie pre noi cele bune, se certa și ei între ei, ca nu știu care e mai invetiatu și mai bunu!”

Asi stămu. Și totuși unii nu au îndurare nici de popor, nici nu încetădiă de a invenia junimea!

Cându fôia: „Albină”, — că de comuna după datina sea — și în Nr. 24 a. c. aduce că dară de ss. Pasci cetitorilor sei, ieră blastemari, când se cetesce în ea, ca pre măsă redacțiunile se afla atâtea și atâtea corespondințe și materii folositoare de totu soiulu, și totuși numai imbulări și injuratori, completate și amplificate prin note de redactorele ei, apară în totu numerulu, — fia și numai de 1/2 de cōla, din causă imbuldrei de materialu (netrebnicu); — atunci — „mi vine sa me întrebă: ore red. „Albinei” nu va fi de legea noastră, și nu se pot curăți de pecate nici în postulu celu mare — „baremu odată în anu?”

Deca „Albină” totu asi va abusa și în venitoriu de patientia cetitorilor și increderea ce i-o votara „200 prenumeratiuni mai multe, decât alți ani”, atunci „celu cu pungă” mai bine aru face sa arunce banii acesti în biserică și . . .

De-si se pot, ca dlu redactorulu „Albinei”, carele la toate relele, ce resarn dela sine însuși, le caută altu isvoru și voiescu a le încarcă pre umerii altoră foi și altoră persoane nu va vrea sa recunosea, ca junimea încă ne atacata de patimi e nemulțamtu cu prelegerile, ce-i țiene în fôia sea, și de-si e probabilu ca se va face a nu aud; totuși că de încheiere lu rogu pre dlu redactorulu „Albinei”, carele mai bine prevede în venitoriu, că totu alți sa me clarifice:

1. Ca ore unii dintre barbatii nostri și o parte a diuaristiceii noastre, când voru parasi calea ratecita și când voru luptă cu multă amără și concordia pentru binele poporulu?

2. Sa aduca dlu red. alu „Albinei” și altor'a la cunoscința numelor unoră baremu dintre aceia cari l'a provocatu, că se nu răspunda nici albu nici negru la inviniriile din Nrii 92, 93, și 94 — 1873 ai „Telegr. Rom.”!

Si nu cum-va, pot, nu sunt chiaru 100 de provocări; ei lipsescu ce-va ori întree ce-va cătu de putien preste o sută?!? —

Unu iubitoriu de adeveru.

Din provincia.

Septamăna lumina 1874.

(Așteptări dela sinodele eparchiali)

Fiindu ca constituțiunea bisericeii noastre gr. or. din Transilvania și Ungaria cuprinde celu mai prețitulu isvoru de tamaduire, pentru ca totu creștinii orth. au dreptu a se consulta prin tramisiile loră, despre ajutoriulu necesariu la lipsele loră de mângăiere și cultura; fiindu ca de căti-va ani încôce avendu acestu isvoru creștinii gr. or. totuși nu se potu adapă, că sa guste și sa semta acestu folosu

precum dovedescu actele sinodelor eparhiale, cari continuau mai multa forme, proiecte si propuneri, fara a areta si vre-o lege; fiindu ca pentru spesele ale-siloru tramisi contribuescu crestini gr. or. din pungile loru catu de putienu, — de ore-ce n'avemu fonduri pentru diurne — si acestu putienu, fiindu tempuri grele si seracia se da forte cu greu, ca sa nu devina constitutiunea nostra ca o dieta si ca o greutate inaintea loru ne exprimamu urmatorele dorintie:

1. Alesii se participe cu mai multa pietate la pertractările sinodali ca au a face cu ale religiei si scolei si nu cu ale unei camere, tribunalulu sau consultu filosoficu, prin urmare sa nu se semta in aceea adunare, care se chiama „soboru“ sau „sinodu“ si pre care din simvolu si din cărțile bisericesci crestini gr. or. au invetiata a pretiui lucrările ca sante, di-cemu, sa nu se semta invidia, personalitățile si atari polemii sa lipsesca, ca sa nu se mai celésca si in actele sinodali. Apoi ale religiei in cuventări sa nu se ia ca preste umeru căci astu-feliu ori cari concluse bune s'aru aduce nu se potu imbratisia cu dragostea crestinesca, ci cu nemulțamire.

2. Mai multa activitate dorimu sa aiba dnii deputati, ca de cându sunt unii alesi in comisioni, ore de ce n'au mai adusu proiectele lor? — Inca de doi ani au cetitu publicu, despre proiecte de organizarea parohiilor, protopopiatelor, scolelor etc. si inca nimic'a s'a adusu, fiindu ca se duc, ca sa lucre la sinodu proiectele lor de acum doi ani. Venerabilulu Consistoriu inca sa strenga pre dnii protopopi pentru relatiele necesari. Crestinii inca nu seiu câte biserici au in diecesă, câta avere, câte scoli corespondentorie si necorespondentorie. N'au cetitu nici date statistice sau raporte la sinode despre toti pruncii harnici si ne-harnici de scola umblatori si neumblatori la scola; n'au cetitu cum si cine s'au folositu din fondurile diecesane ce rezultate au adusu sinodele de pana acum.

3. Sinodulu aru poté aduce o lege, ca se nu fia iertatu nici unui teneru sau tenera romana gr. or. a se cunună pana nu soie ceti si scrie; pana nu da esamenu din datoriile crestinesci si sociali. Contractulu celu mai insemnatu, cel'a alu casatoriei nu-lu seiu subscrie si de acest'a la mii de procese divortiali din caus'a silei, nega validitatea contractului. —

4. Sinodulu aru poté aduce o hotarire — prin care sa se acopere rusinea, — ca mai sentimu lips'a unei biserici catedrale si ca acest'a sa se puna in lucrare. —

5. Sinodulu aru poté hotari unu feliu de ajutare mici pentru fia-care anu la toti preotii si dascalii din comunele misere mestecate, ca sa se semtia folosulu sinodelor eparhiale; —

6. Sinodulu poté imputienă spesele deputatiloru angastandu proiectulu la arondarea cercuriloru de alegere si lasandu voie a veni deputatii pre spesele lor, fara a mai contribui cercurile etc. etc.

Mai multi contribuitori sau alegatori.

Proiectu

pentru procedura in procesele matrimoniale si divortiali, pentru forurile biser. gr. or. din archidieceasa compus de Dr. Ioane Borci'a, fiscu si defensoru la consistor. archid.

(Urmare si fine.)

Despre cercetarea anticipativa.

§. 96. Déca prin bolnavirea vre-unui martoru sau prin caletori'a lui pre tempu mai indelungatu sau fiindu martorulu in etate adenca, sau déca prin schimbarea curanda a stărei de fatia, aru crede vre-o parte, ca-si poté perde sau amenă dovéd'a; in aceste casuri, ce le va adeveri, si dupa ce va fi data actiunea si responsulu, poté cere, ca ingrabu sa se faca cercetarea prin ascultare sau oculata, si fortulu este datoriu a-i implini cererea, dupa formele prescise.

Despre reflexiuni.

§. 97. Fia-care parte are voia a-si face reflexiunile se in scrisu asup'a investigatiunei in terminu de 8 zile dupa finirea investigatiunei, spre care scopu poté ceti protocolulu la foru sau a-si lua copia.

Reflexiunile si mai tardii se potu primi, pana cându nu s'au predatu procesulu la defensorulu legiloru, si acelea nu se mai impartasiescu unei si altei parti spre contrareflexiune.

Despre reintregirea procesului.

§. 98. Déca forulu dupa facut'a investigatiune s'a convinsu, ca ore-care momentu decisoriu in procesu, nu este pre deplinu lamuritu, sau déca defensorele aru propune, forulu poté reintregi cercetarea sau poté chieamă si pre parti inca odata la o pertractare supletoria sumaria.

§. 99. Investigatiuni cerute dupa incheierea pertractarei nu se mai potu cere afara de casulu premergatoriu §. 93.

Despre sistarea procesului din oficiu.

§. 100. Déca protopopulu dupa darea actiunei si a responsului se convinge pre deplinu, ca nu exista nici unu motivu de divortiu, chiaru si cându tote aretările partiloru s'aru dovedi; elu poté dupa ascultarea defensorului, prin decretu se sisteze cursulu ulterioru alu procesului, si despre acest'a se incunoscintize pre parti indrumandu-le la convietuire.

In contr'a acestei decretări, se da partiei nemulțemite locu de recursu in terminu de 8 zile, numai pana la consistoriu. Inse si afara de recursu, protopopulu este datoriu a asterne actele din oficiu la consistoriu spre revisiune. (§. 30. 1854.)

Despre prepararea procesului spre decisiune.

§. 101. Dupa seversirea integritatii procesu protopopulu lu impartasiesce defensorului legiloru dela forulu I-iu fara amenare, spre dare de parere iera apoi unui membru alu forului spre referada in sedintia prosima. Parerile si referada se dau in scrisu si motivate.

Despre aducerea sentintiei si publicarea ei.

§. 102. Sentintia se aduce in forulu competente plenariu. (§. 470. p. 1.2. Comp. dr. can.)

In sedintia se espune starea lucrului de către referentu si parerea sea, se cetescu si actele ce servescu esentiei causei, iera referentulu si protopopulu suntu datori a da desluciri la intrebările fia-cărui membru, carele poté cere a se ceti cutare sau cutare actu. Dupa desbaterea perfecta si serioasa a causei se pasiesce la votizare, incepandu-se dela celu mai teneru membru pana la celu mai betranu iera protopopulu enuncie sentintia. In casu cându voturile suntu egali, dirima votulu presiedintelui. Membrii potu da votu separat. Notariulu are votu informativ, precum si defensorele, de va fi de fatia. Prin notariulu forului se va lua unu protocolu pre scurtu despre decurgearea sedintiei in carele se va scrie in fine sentintia intraga, precum s'au enunciatu si va notă motivele ei. Protocolulu sedintiei se subscrie apoi de presiedintele de notariu si de către toti membrii votatori. Sedintia forului nu este publica; inse déca este posibilu se potu chieamă partile de fatia si a se admonă la convietuire si pace, inse la desbaterea causei si aducerea sentintiei partile nu potu fi de fatia.

§. 103. Sentintia adusa (deliberatulu) se va publică partiloru in person'a lor, de către protopopulu, si adeca numai decatu in sedintia, déca voru fi ele aci, altcum se voru cită fara amenare la o di spre acelu scopu, unde li se va publică sentintia in fatia notariului.

Dupa publicare se ia la protocolu declaratiunea partiloru de multiemere sau nemulțemire si li se da de sciire, ca in 15 zile incepandu dela acesta di si potu aduce apelatiunea si ca afara de aceea procesulu se va asterne din oficiu la consistoriu spre revisiune si decisiune.

Tote aceste sa se insemne la protocolu. (§. 472. Comp. dr. can.)

Sentintia dimpreuna cu motivele se estradau partiloru la cererea lor conformu protocolului, prevediuta cu subscrierea protopopulu, in carea sa se amintesca si actulu facutei publicatiuni.

§. 104. Déca vre-o parte nu se infatisieza la publicarea sentintiei, atunci aceia in form'a §. 112. se tramite preotulu localu spre intimare si publicare, despre ceea ce va raportă preotulu retransmitendu si col'a de admanuare, in care casu se computa terminulu de apelatiune in 8 zile dela primire si publicare.

§. 105. Dupa trecerea terminulu de apelatiune, fara amenare va asterne protopopulu intregu actulu procesualu, dimpreuna cu apelatiunile ce se voru fi datu la consistoriu spre revisiune si decisiune, prin unu reportu pentru fia-care procesu deosebitu.

Despre sentintia.

§. 106. Causale matrimoniale si resp. divortiali se decida:

1. Dupa testamentulu nou si vechiu din sta scriptura;
2. dupa canonele santiloru apostoli;
3. dupa canonele celoru siapte sobore de a tota lumea si cele a celoru noue sobore locale;
4. dupa invetiaturile santiloru parinti, cari se afla insemnati in can. II-le alu soborului din Trulla;
5. dupa invetiaturile cari se cuprindu in pravila mare;
6. dupa legile statului, cari prescriu formalitati din afara. (§. 36. 1854, §. 71. C. dr. can.)

§. 107. Prin sentintia (finala) decide forulu, sau cu total'a desfiintare a casatoriei dandu-se voia partiloru a pasi la alta casatoria sau oprindu-i pre unu tempu ori sub unele conditii dela aceia sau cu sustinerea casatoriei, indreptandu pre parti la convietuire crestinesca si morala; in urma si despre pedepse si spesele procesuali incatu voru fi cerute si specificate pre cari le impune unei parti a le solvi celei lalte in terminu de 15 zile sub urmarea executiunei. In sentintia se citeza canonulu si legea. Dupa sentintia urmeza motivele, in cari se face provocare si la acesta procedura.

Despre spesele procesuali.

§. 108. Partea ce porta vin'a la stricarea casatoriei de regula se condamna a rebonifica spesele procesuali ce le-au avutu si specificatu ceea-lalta parte. Fiindu ambele parti inovate, se radica spesele un'a pentru alta, iera dupa impregiurari se pote osandi o parte a rebonifica spesele celei-lalte in mesura mai mica. Espensele advocatului, déca le specifica deosebitu si le pretinde, se licuideza fatia de partid'a sea.

§. 109. Se potu condamna si parintii sau tutorii partiloru cari porta vin'a la nefericirea sau stricarea casatoriei si la divortiu. In casulu acest'a seu condamnandu-se ei la vre-unu canonu, li se va publica si acestor'a sentintia, cari se potu servi de apelatiune.

§. 110. De basa la licuidarea spese-loru de regula servescu: dilele perdute si caletoriile la infatisieri necesarie; scriptele facute si timbrele; spesele comisiunali si resp. edictali si tacsele ordinari.

Despre spesele comisiunale si tacsele platite, se alatura la actu specificatii deosebite si resp. cuitile respective.

§. 111. Partile sau parintii si tutorii inovati se potu condamna si la canonu, sau bisericescu sau in bani pentru vre-unu scopu bisericescu scolaru si filantropicu. Canonele in bani se voru incasa prin fisculu consistorialu, carui'a i se impartasiesce sentintia.

§. 112. Timbrele se intrebuintiaza in sensulu legiloru statului. Déca vre-o parte va produce atestatu oficiosu dela deregatori'a comunala si oficiulu cercualu despre seracie si va cere eliberarea de timbru, se potu primi actele si fara timbru. In acestu casu partea nescutita de timbre, cându se va condamna in spese, va fi datore a plati si timbrele, ce cadu pre partea scutita, in favorulu erariului.

Despre remediile de dreptu.

§. 113. In contr'a sentintieloru finali se da locu apelatiunei, iera in contr'a decretariloru in acesta procedura numita se da locu recursului. In apelatiuni si recursuri indreptate către a II-a instantia se potu aduce si gravamini de nulitate privitorie la formele procesului si se potu produce si documente mai decisatorie. Recursu de nulitate deosebitu nu se concede. Apelatiunea are locu si in contr'a decisiuniloru date in a II-a instantia pana la a III-a instantia, iera recursurile numai pana la a II-a instantia. Apelatiunea se aduce in 15 zile, iera recursulu in 8 zile dupa publicarea resp. intimarea sentintiei resp. a decretului.

§. 114. Prin apelatiune se suspende executarea sentintiei pana la finala decidera a causei de către ultim'a instantia. Asemenea prin recursu se suspende executarea decretarei, afara de casurile prevediute in asta procedura, pana la urmat'a decisiune in a II-a instantia.

§. 115. Pentru intardierea terminulu de apelatiune sau recursu, nu se da restitutiune (§. 63). Inse apelatiunea sau recursulu se potu si numai insinua verbalmente sau in scrisu la foru, in terminulu deschisu.

Despre tractarea procesului in a II-a si a III-a instantia.

§. 116. In a II-a si a III-a instantia se tracteaza si se decide caus'a, ca si in I-a instantia.

§. 117. Instantia mai inalta poté intari sau modifica decisiunile forului I-iu (can. 15 Cartag.), si le poté anula pre acelea din neobservarea formelor si poté orendui noua pertractare sau intregire a procesului; ea poté cită si pre partile litigante in persona spre ascultare si indemnare la pace.

§. 118. Decretările forului alu II-le (consistoriului) au putere executiva; asemenea si sentintiele consistoriali, déca in contr'a acelor'a nu s'au adusu in terminulu prescisu apelatiunea.

Sentintiele forului alu II-lea si procesele decise aci, nu se mai asternu din oficiu la alu III-le foru, ci numai in urm'a apelatiunei. (§. 166. Stat. org.)

§. 119. Ori-ce sentintia in causale matrimoniale si divortiali va potea fi esecutabila, numai dupa ce s'au adusu ea in a II-a instantia.

§. 120. Sentintia forului alu III-le se pote estinde numai la meritulu causei, nu inse si la formele procesuali (pana cându nu va exista o procedura in tota metropoli'a rom. gr. or.)

§. 121. Sentintiele forului alu III-lea, asemenea si ale forului II-le prin acestu din urma se impartasiescu forului I-iu in forma autentica, spre publicare si intimare la parti iera despre facut'a publicare sau intimare raporteza forulu I fara amenare cu asternearea biletului de primire.

Despre reasumarea procesului.

§. 122. Reasumarea, sau continuarea aceluasi procesu, pre basa actiunei deja date, se pote cere de către actorulu, carele nu s'au infatisiatu spre darea actiunei sau replici in casulu §. 46, sau nu si-au aretat actiunea in casulu §. 54, sau replic'a in casulu §. 57, si nici de beneficiulu restitutiunei nu s'au folositu, si-i compete acesta reasumare numai atunci, déca elu prin noua rugare va dovedi, ca nu au statu in puterea lui, nici de a se servi de restitutiune. Asup'a acestei cereri se citeza ambe partile la o pertractare si aflandu-se cererea de motivata, i se da locu prin decretare si se continua procesulu in rendulu seu, inse de beneficiulu restitutiunei nu se mai pote servi actorulu.

In contr'a acestei decretări fia-care parte poté recurge in 8 zile la consistoriu.

Déca nu i se va concede actorului reasumarea procesului, nici dela a II-a instantia, atunci numai de procesu nou (novum) se mai pote servi.

§. 123. In casulu §. 49, cându nici o parte nu s'au infatisiatu, asemenea si in acelea casuri, unde se presupune dupa normele premergatorie, ca partile s'aru fi impacatu, actorulu numai atunci poté cere rea-

sumarea procesului, **dăca va dovedi, ca au încercat pace cu sociul lui, și acésta nu s'au putut eceptui.** Asemenea pôte cere actorul reasumarea în casul §. 60, după ce si-au retras actiunea, **dăca va dovedi, ca acésta retragere o au facutu numai la îndemnul prin promisiuni de pace, iera pacea nu fără vin'a lui nu s'au facutu séu dăca s'au facutu nu s'au tîenutu de partea contraria;** precum și în casul facutei înpaciurii, §. 61, se pôte cere reasumarea, **dăca actorul va dovedi, ca partea încta nu s'au tîenutu de punctele esentiali ale păcei.** În aceste cazuri, asupr'a aversei de reasumare, se ordinesce o dî de pertractare sumaria cu ambele părți și se decide prin decretu, în contr'a căreia se dă locu de recursu pîna la a II-a instanția. **Dăca la acésta pertractare partea încta nu se va infatîsiá, se pôte dá locu reasumărei mai usioru; iera dăca partea actora nu se va infatîsiá, aceea numai de procesu nou se va mai potea servi.**

§. 124. Partea încta carea nu s'au servitu de reconvențiune, ci au remasu pre lînga sustinerea divortului în cazuri de neglijenție și întârzieri a părții actore, pôte cere reasumarea procesului în ori-ce casu, înse numai în acea direcțiune că sa se decida caus'a cu sustinerea divortului, carea cerere se va luá totu-déun'a în considerațiune. În casurile §§. 47 și 55, cîndu au întârziat partea încta dărea responsului seu a dublei, și nu s'au servitu de restituțiune pôte cere neconditiunatu reasumarea spre a-si dá responsulu și duplic'a, pîna cîndu înca nu s'au ordonitu investigațiunea, și atunci se va pertractá protocolarmente. Alt-cum în reflesiuni pôte partea încta a-si aduce tóte alegatele se întârzie.

§. 124. Reasumarea procesului înca neterminatu prin sentinția se cere la forulu de I-a instanția.

Despre reînnoirea procesului Novum.

§. 125. În tóte cauzele divortiali decise prin sentinția finală cu înpreunarea părților, asemenea și în cásulu §. 195, cîndu s'au sistatu procesulu din oficiu, și în casurile §§. 127 și 128 (esimandu-se casurile unde se prescrie procesulu separat), actorulu asiá și inctulu carele s'a servitu de reconvențiune pôte cere novisarea procesului decursu și decisu, înse numai atunci, **dăca elu va dovedi, ca are înca alte motive și probatiuni pentru divortiu, afara de cele aduse în primul procesu, și cá elu acestea noua probe séu nu le au cunoscutu séu nu le-au pututu aretá în primul procesu.**

§. 126. Novisarea procesului se pôte cere numai la Consistoriu și se pôte incuviințiá de cátra acésta, spre care scopu se pôte ordoná o pertractare sumaria. Procesulu novisatu decurge și se tractédia după formele acestei proceduri și ambele părți se potu servi și de scriptele de mai înainte.

§. 127. Partea încta, carea nu s'au servitu de reconvențiune (§. 52, 58), ci au remasu pîna la finea procesului pre lînga înpreunare, **dăca va voi a se despartí după ce s'au decisu procesulu cu înpreunare, nu se mai pôte servi de novum, ci i stă în voie numai intentarea unui procesu separatu.**

§. 128. După ce s'au decisu înse procesulu cu divortiu, și pîna cîndu înca partea actora nu au pasítu la a dóua casatorie, **partea încta totu-déun'a pôte cere novisarea procesului spre sustinerea matrimoniului, dăca va aretá și va aduce motive și dovedi grave, prin cari s'aru alterá cu totulu, motivele aduse de actorulu pentru divortiu.** În casulu acésta fara amenare se va pertractá procesulu novisatu pre calea sumaria și se va decide.

§. 129. Procesele novisate se decidu prin noua sentinția de cátra forulu I și alu II, iera mai departe apelatiune se dá numai atunci cîndu primul procesu s'au decisu și prin a III-a instanția.

§. 130. Prin reînnoirea procesului se suspende executarea sentinției de mainainte în punctulu sacramentalu, nu înse și în celelalte urmări. (§. 481. C. dr. can)

Despre procesulu edictalu

§. 131. Procesulu prin citatiune edic-

tala are locu în casulu pribejirei unei părți §. 113 p. 12. dr. can.

§. 132. După trecerea tempului canonicu de absentare (5 resp. 3 ani) partea ce voiesce a se despartí pôte ridică actiune for mala în carea va produce atestatu de botezu și cununie, va aretá împregiurările economice și casnece ale sele și starea familiei și va produce atestate oficióse dela preotulu loculu și dela oficiulu politicu despre cele espuse în actiune și despre aceea, ca sociulu ei este prin întregu tempulu canonicu pribejitu și nu se mai scie loculu ubicatiunei lui și ca în zădaru s'au cercetat după acéla. Se pôte produce, pre lînga documentele oficióse, dovéda și prin marturii, și alte documente.

§. 133. Actiunea acésta se aterne la forulu I-ii carele are a examíná documentele și dovedile și apoi cu parerea sea a o aterne la Consistoriu spre decisiune.

Consistoriulu pôte dá locu cererei și a ordoná prin forulu protoppescu escrierea unui Edictu în fói'a publica bisericeasca pre tempu de 1 anu și 1 dî, séu după împregiurări grave și pre tempu mai scurtu, înse nîcî cîndu mai scurtu de 3 luni.

§. 134. După trecerea terminului edictalu, **dăca prebegitulu nu se arata iera partea actora din nou cere divortiu, și produce atestate oficióse despre acéla, ca pribegitulu nu s'au mai reintorsu, forulu protoppescu ia caus'a la seriósa pertractare și aduce sentinția, pre carea o aterne la Consistoriu spre decisiune finală și ultima.** (v. Can. sin. VII și can. 31 și 36 Sft. Vasilie.)

§. 135. Casatori'a despartita prin procesulu edictalu pre scurtuse va publicá înca odata în fói'a bisericeasca, și numai după 40 de dîle dela acésta publicare va intrá sentinția divortială în putere resp. va potea pasi partea despartita la alta cununie.

§. 136. **Dăca partea pribegita, în decursulu procesului edictalu ori și cîndu, și adica pîna ce nu va fi pasítu ceea-lalta parte la alta casatorie, se va infatîsiá la foru, séu și numai va aretá esistinti'a sea în scrisu la foru, și va protestá în contr'a despartirii și cununii cei-lalte părți, întregu procesulu divortialu se va sistá, dandu-se acésta de scire părții actore.** Iera dăca partea actora și atunci va insistá în divortiu, se va pertractá caus'a pre calea procesului sumariu.

§. 137. Sta însi în voi'a ori căru omu, în urm'a prescrieloru publicării, pîna cîndu nu au trecut cele 40 de dîle (§. 154,) a aretá forulu bisericescu esistinti'a și ubicatiunea părții absente, și dăca după cercetarea forulu se va dovedi acésta, se va introduce ierasi procesulu sumaru.

§. 138. Parintii, tutorii și frații părții pribegite au voia pîna la aspirarea celoru 40 dîle a defensá casatori'a pribegitului, **dăca voru dovedi ca acéla esista, nu este mortu, ci din alte cauze fara vina sa nu se pôte infatîsiá.** În acestu casu se pertractéza procesulu în formá protocolară (vedi can. la §. 139.)

Despre Esecutiune.

§. 139. Sentinția dată cu înpreunarea părților se executéza prin forulu I-ii la cererea părții séu și din oficiu, și spre acésta scopu se întrebuintéza midilóce bisericesci, iera în casu de neascultare se recéla puterea deregatoriilor civili și politice (§. 488 c. dr. can.)

§. 140. Esecuarea spseloru procesuali se incuviințiá prin Consistoriu și recuira spre efectuare judecatoriile civile.

§. 141. Cu alte cereri taietóre în treburi de avere, ce nu cadu în sfer'a competentiei biserice, și îndrepta părțile la judecatori'a civilă.

Disposetiuni provisorie.

§. 142. După incaminarea procesulu divortialu părțile nu se potu sili a vietii la olalta, înse nîcî în concubinatu, și a petrece vietii înmorală.

Deci cerendu necesitatea, séu vre-o parte deosebirea dela olalta, forulu de I-a instanția, pôte face dispositiunile necesari în privinti'a acésta, precum și a îngrijirii de pruncii lor, de alimentatiunea și îmbrăcămîntea lor și a femeii asiá și înprivinti'a afacerii concubinatalui și a vieturei înmorală.

Spre scopurile acestea sa se încerce învoire între părți și sa se dea resolutiunile cuvinčiose întrebuintandu-se midilóce bisericesci iera în casu de nesupunere și neascultare sa se recerce deregatoriile politice și civile, séu sa se îndrepte partea, ce are lipsa de ajutoriu a si-lu cautá pre calea legii civile. (§. 37.)

Representatiunea universității districtului și a urbei Fagarasiu în caus'a arondare municipia-loru.

(Urmare și fine)

În fine în tenórea proiectulu de lege asternutu s'a enunciatu principiulu, ca în loculu resiedintiei comitatului debue concentratu totu sociulu de oficiuri civile și militare, deci nu este iertatu a lasá din vedere preferirea urbei Fagarasiu asupr'a altoru orasie, care o are cu posetiunea unui Castelu construitu fôrte solidu și tare, neespusu pericolului de focu, apoi însestratu cu tóte celea escelente, care înca din timpurile strabunilor incóce au festu celu mai sanetosu edificiu pentru militia, magazinu de montura colosale, cancelaria și deosebi locuintia sanetósa pre sém'a unui batalionu de ostasi, în care și de presinte se afla asiediatu comod comanda de reserva cátu și de întregire de împreuna cu personalele de manipuliatiune, apoi cu montarea și armatur'a completa pre sém'a regimentulu întregu, care castelu se pôte dice, ca este unulu din cele mai sanetóse locuintie militare în monarchia, caci are aeru curatu, apa de beutu escelente și din caus'a posetiunei cei potrivite au fostu crutiatu de epidemiele cele crancene, și adica colera și versatu, care în alte părți ale patriei nóstre au rapitu fôrte multi ostasi, pre cîndu urbea Fagarasiu, lauda a totu putintelui! au fostu cu totulu ocófitá, și asiá poporatiunea ei cátu și militarii scutiti de acele morbori epidemice.

Deci dăca cu ocaziunea arondare acésta împregiurare nu s'aru observá, se aru procede cu totulu contr'a interesului statulu cu atátu mai tare, caci este prin medici constatatu, cumca, facándu-se aici și esercitiile în arme de tómná și primavéra, în totu statulu nu obvinu asiá putiene casuri de morbu, cá în Castellu Fagarasiulu.

Nice poporatiunea, și nice interesulu statulu nu dictédia dăca acésta cá districtulu Fagarasiulu, care gravitédia la urbea Fagarasiu și care dela natura înca este desemnatu de punctu centrale ponderosu, sa se stérge cu o trasura de péna din sirulu comitatelor.

Prea onorata Camera!

Între Brasiovu și Sabitu în o lungime de 19 miluri și latime de 8 miluri este Fagarasiulu singurul orasiu, care după posetiunea naturale a lui, cátu și reminiscențiile trecutulu, servindu de resiedinti'a administratiunei publice, a judecatoriéi cátu și militaria, insuflatu de spiritulu cetatienescu, este scól'a civilizatiunei și cum se dice punctulu de concentrarea întreprinderilor mai nobili, apoi prin inteliginti'a lui, care ocupa mai multe ramuri de oficiuri, farala luminatiori și esemplu bunu în semtiemintele constitutionali, care cá sténa mereu scipitória, acestui districtu asiá precum radiele unui turnu vighietoriu departe stralucindu — sa se prefaca în unu tesauru comunu alu acestui districtu. —

Ratiunea prevedietória a statulu aru fi, ca dăca nu aru esistá, aru trebui produsu cu tóte midilócele acestu punctu centrale pentru unu teritoriu asiá de însemnatu.

De óre-ce acestu orasiu este oasea restauratória, de unde curge tóta schimbarea ideilor sociale, cátu și seanteile civilizatiunei se respandescu între populu districtulu; iera prin sfasierea și impartirea lui taindu-se vinele de vietia, s'aru prefaca într'o Sachara nedesfetata, fiindu atunci espusu pericolulu de fóme fără nice unu isvoru nou recreatoriu. Interesele mai înalte ale statulu prescriu dăca, a nu concede, cá unu atare lucru sa se efectuésca. —

Salus rei publicae suprema lex esto.

Prea onorata Camera!

Nu este dăra interesu particulariu, care ne îndemna pre noi a înaintá representatiunea nóstra umilita și pre deplinu documentata, ci numai celu publicu; caci din contra fericirea și viitoriulu mai multoru familie si comuni este periclitatu.

Industriei și comericiului, care de presinte au luatú pornéla asiá frumósa, în casu cîndu aru perde judecatori'a regia însestrata cu drepturile judecatoriéi cambiale, i s'aru da gioldulu de mórte.

Ce nefericire au fostu aceea pentru urbea Fagarasiu, cátu și pentru districtu, ca calea ferata s'a cladiu în alta direcțiune, prin care districtulu acésta s'au eschisu de bunetátile comunicatiunei cale ferate? — Dăra cîndu aru mai ajunge înca și acea crisa, cá sa pérda administratiunea politica și judecatori'a, atunci nu aru lipsi altu ce-va, de cátu cá locuitorii orasiani meseriasi și comercianti de împreuna cu locuitorii districtulu, cari traiescu din deosebite ramuri de castigu din astu orasiu, sa-si caute mantuirea lor în peregrinare.

Considerándu dăra, ca Fagarasiulu este departatu de Sabitu de 10 miluri, apoi de Brasiovu de 9 miluri, i s'aru impune o sarcina fôrte mare prin acésta, ca partidele în cauzele lor procesuali, pentru intabulare la cártile funduarie, agendele orfanali, și alte mai multe procese se ostenséca asiá cale departata.

Cu considerarea susu produselor si, credemu, ponderóseloru arguminte dăra binevoiesca Înalt'a Camera a luá în consideratiune acésta propunere patriotica, respective umilt'a nóstra cerere, apoi cá corespundietória atátu intereselor urbei Fagarasiu, cátu și a districtulu întregu, — a o redică la valóre.

La casu cîndu s'aru satisface acestei cereri, oferédia Universitatea urbei Fagarasiu de împreuna cu a districtulu, de a cladi din midilócele sele proprie fara îngreunarea statulu tóte edificieles necesarie în interesulu administratiunei politice, judecatoriéi, cártile funduarie, perceptoratulu gremiale, sectionea politiana și si carcerile necesarie.

În numele Universitatéi districtuale și urbane. Fagarasiu, în 26 Fauru 1874.

Varietăți.

**** (Date statistice din archidiece'sa ort. orient. pre anulu 1872.)** Archidiece'sa romána ortodocsa or. are 41 protopopii cari coprinđu în sine 1096 parochii cu 705,234 suflete. În decursulu anulu s'au întemplat 4930 cununii, 19,604 nasceri și 23,729 morti.

După protopopiate starea archidiece'sei este urmatórea:

Protopopiatulu Albei-Iuliei: 39 parochii, 23,697 suflete, 172 cununii, 736 nasceri, 841 morti. Protopopiatulu Bistritiei: 27 parochii, 15,352 suflete, 78 cununii 451 nasceri, 355 morti. Protopopiatulu Branului: 28 parochii, 18,860, suflete 158 cununii, 600 nasceri, 542 morti. Protopopiatulu Brasiovului I: 16 parochii, 26,655 suflete, 219 cununii, 965 nasceri, 716 morti. Protopopiatulu Brasiovului II: 14 parochii, 9023 suflete, 67 cununii, 326 nasceri, 325 morti. Protopopiatulu Cetatei de piétra: 17 parochii, 10,402 suflete, 40 cununii, 177 nasceri, 227 morti. Protopopiatulu Closiului: 39 parochii, 25,504 suflete, 166 cununii, 790 nasceri, 856 morti. Protopopiatulu Co-halmului: 29 parochii, 8914 suflete, 45 cununii, 190 nasceri, 257 morti. Protopopiatulu Devei: 54 parochii, 17,884 suflete, 91 cununii, 410 nasceri, 741 morti. Protopopiatulu Dobrei: 26 parochii, 11,136 suflete, 58 cununii, 263 nasceri, 663 morti. Protopopiatulu Fagarasiulu I: 27 parochii, 20,768 suflete, 144 cununii, 698 nasceri, 669 morti. Protopopiatulu Fagarasiulu II: 27 parochii, 22,408 suflete, 96 cununii, 665 nasceri, 546 morti. Protopopiatulu Joa-

giului I: 34 parohii, 19,282 suflete, 141 cununii, 509 nasceri, 755 morti. Protopopiatulu Joagului II: 27 parohii, 17,119 suflete, 104 cununii, 387 nasceri, 486 morti. Protopopiatulu Hatiegului: 47 parohii, 35,131 suflete, 138 cununii, 727 nasceri, 985 morti. Protopopiatulu Heghigului: 13 parohii, 7517 suflete, 52 cununii, 247 nasceri, 229 morti. Protopopiatulu Iliei: 46 parohii, 21,150 suflete, 85 cununii, 621 nasceri, 1089 morti. Protopopiatulu Lupsiei: 24 parohii, 13,620 suflete, 125 cununii, 355 nasceri, 424 morti. Protopopiatulu Mediasului: 21 parohii, 7870 suflete, 58 cununii, 261 nasceri, 347 morti. Protopopiatulu Mercurei: 31 parohii, 29,257 suflete, 224 cununii, 850 nasceri, 1116 morti. Protopopiatulu Muresului: 12 parohii, 5032 suflete, 43 cununii, 165 nasceri, 235 morti. Protopopiatulu Muresiu-Osiorheului: 25 parohii, 6635 suflete, 66 cununii, 253 nasceri, 326 morti. Protopopiatulu Noerichiu-Cincului mare: 43 parohii, 20,726 suflete, 156 cununii, 458 nasceri, 661 morti. Protopopiatulu Orastiei: 33 parohii, 21,918 suflete, 239 cununii, 462 nasceri, 920 morti. Protopopiatulu Palosului: 23 parohii, 10,027 suflete, 119 cununii, 248 nasceri, 223 morti. Protopopiatulu Secului: 7 parohii, 3870 suflete, 26 cununii, 137 nasceri, 113 morti. Protopopiatulu S. Sebesului: 37 parohii, 33,747 suflete, 328 cununii, 606 nasceri, 1396 morti. Protopopiatulu Sabiului I: 18 parohii, 24,504 suflete, 228 cununii, 849 nasceri, 1031 morti. Protopopiatulu Sabiului II: 22 parohii, 25,127 suflete, 231 cununii, 810 nasceri, 872 morti. Protopopiatulu Sighisioarei: 30 parohii, 11,673 suflete, 111 cununii, 420 nasceri, 439 morti. Protopopiatulu Solnocului I: 24 parohii, 14,170 suflete, 50 cununii, 382 nasceri, 347 morti. Protopopiatulu Solnocului II: 16 parohii, 9793 suflete, 55 cununii, 289 nasceri, 253 morti. Protopopiatulu Ternavei de jos: 18 parohii, 9781 suflete, 75 cununii, 268 nasceri, 381 morti. Protopopiatulu Ternavei de sus: 33 parohii, 9490 suflete, 73 cununii, 296 nasceri, 287 morti. Protopopiatulu Turdei de jos: 24 parohii, 11,754 suflete, 108 cununii, 376 nasceri, 420 morti. Protopopiatulu Turdei de sus: 29 parohii, 21,305 suflete, 147 cununii, 618 nasceri, 561 morti. Protopopiatulu Trei-scaunelor: 9 parohii, 9472 suflete, 67 cununii, 315 nasceri, 200 morti. Protopopiatulu Ungarasiului: 20 parohii, 11,884 suflete, 76 cununii, 347 nasceri, 423 morti. Protopopiatulu Zarandului: 46 parohii, 38,502 suflete, 218 cununii, 843 nasceri, 1068 morti. Protopopiatulu Zlatnei de jos: 22 parohii, 19,458 suflete, 110 cununii, 553 nasceri, 745 morti. Protopopiatulu Zlatnei de sus: 19 parohii, 24,747 suflete, 143 cununii, 641 nasceri, 559 morti.

Tempul. Din'a prima a pasiloru intr'ea si a dou'a pana ser'a au fostu dile calde si frumose. Luni ser'a a intratu unu ventu furibundu sudicu, carele a duratu si Marti tota diu'a. Mercuri di frumosa si liniscita, asemenea joi pana ser'a, candu o ploia manosa a adapatu campile si gradinile cele setose de ploia. Vineri recorela inse de suferitu; dupa media di tempestate cu ploia si mielusiei, inse de durata scurta. Samba'a recorela mai trece in frigu cu ventu nordicu. —

Unu scurtu tractatu despre instituttele de corectiune. (Urmare.)

3. Intre sisteme se numera si sistemulu suvatoriu, ca condamnati cu ferele pre picioru si sub priveghierea haiduciloru sa se ocupe afara pre strate, esposi fiindu la batjocur'a si privirea plebei, ce cauta la ei cu gurile cascade. Acest'a procedere s'au sistatu mai in tote statele mai civilisate.

4. Sistemulu lui Obermaier, dupa care mai multe sute de condamnati suntu supusi numai unui singuru directoru ca tata de familia, si impartiti in despartieminte de 20—30 insi

lucra la olalta, iera 80—100 la olalta facu comotiunea necesaria in curte, fiindu-le iertata sub acestu tempu o conversatiune onesta. Preste nopte dormu cate 3—13 insi intr'unu dormitoriu in paturi separate. Reflexiunile ce se facu in privinta a acestui sistemu mergu intr'acolo, ca de ore-ce elu se radima pre unu singuru individuu, carele administratia si conduce institutul, nu pote avea nici unu viitoriu de aru si ori catu de bonu in sine.

5. Sistemulu clasificatoriu, carele au fostu inceputu a se ignora, iera acum'a ierasi si afla in apretuire. Clasificarea se face intre altele dupa etate, dupa felulu si greutatea crimelor, si dupa portarea documentata in institutu. Partea cea rea a acestui sistemu sta intr'a acea, ca pre langa tota capacitatea si esperintia, este unu lucru forte dificile si dubiu, a pute clasifica pre nisce criminalisti dupa meritu. Afara de acea se nasce inca asi'a dicen'u unu felu de aristocratie, si prin urmare invidia de o parte, iera de alta mandria si despretuirea alteredia nu putienu coregere.

6. Sistemulu iricu, care s'au formatu in Irlandia si s'au latitu cu deosebire in Engliter'a. Dupa acestu sistemu pedeps'a de inchisore se imparte in trei statii, si adica: incarcare singurata pre unu tempu determinatu, constringere la lucrulu comunu, petrecere in institutul de transactiune. Dece condamnatu prin tote aceste statii se porta bine i se pote scurta pedeps'a la fa-oare statione, la tote trei stationile $\frac{1}{6}$ pana $\frac{1}{3}$ parte din durat'a tempului de pedeps'a, ce i s'au fostu determinatu prin judecatoria. Despre acest'a sistemu s'aru pote dice forte multu, eu inse avandu inaintea ochiloru tem'a propusa, amintescu de asta-data in scortu, ca acestu sistemu este dupa opiniunea generalu celu mai recomandabilu, dara totu olata impreunatu cu forte multe spese.

I. Kuhne, unu barbatu expertu pre terenulu acest'a, afirma ca nici un'a din cele 4 sisteme dintaiu amintite nu pote fi strictu observata, si recomanda urmatorulu principiu: „Inchisorea comuna remane regula, inchisorea separata exceptiune; izolarea sa nu se intrebuintiede mai adesea nici pre tempu mai indelungatu, decatu se afla de lipsa. A determinu, cari individi? si pre catu tempu sa fia inchisi isolati, nu este chierarea judecatoriului, ci acelu ce esecutedia pedeps'a la instituttele corectorie cu bona considerare a principiiloru psihologice.” „Personalulu, care conduce institutul corectoriu, trebuie sa constea din barbati de specialitate, si cu totulu devotati.”

Pre care sistemu se basedia instituttele corectorie din patria nostra?

Spiritulu civilisatoriu si reformatriu in privinta a instituteloru de corectiune au strabatutu si in tierile de sub coron'a unguresca. Suntu deja cinci ani, de candu regimulu ungurescu, anume fostulu ministru de justitia pre atunci, ilustrulu barbatu Horvath, pre responsabilitatea sea au introdusu reformarea instituteloru de corectiune, in urm'a careia detientii sa se invetie la meserii, sa le fia oprita ori-ce ocupatiune afara de institutu, precum si comunicarea cu lumea externa, afara de cercetarile rudeniiloru si a altoru visitori cu bunaintentiune; convorbirile si intalnirile acestoru persone cu detientii se intempla la concederea directiunei in presentia unui vigili si scriitoriu in cancelaria institutului. Fumatulu si beuturile spirituose suntu interdise pre linga unele exceptiuni. Detientii lucra preste di sub priveghierea maistriloru si a vigiliiloru in mai multe sale de lucru, fiindu oprita ori-ce vorbire, afara de ceea ce privesco lucrulu seu maistria cu maistrulu, preste nopte dormu cate 15—30 insi intr'unu dormitoriu in paturi separate. Totu odata s'au facutu dispositiunile necesarie pentru dezvoltarea si consolarea spirituale a detientiloru, asiedindu-se la institutu invetiatori anume si ordinari. Toti detientii sub etatea de

26 ani suntu obligati a umbla la scola; cei mai inaintati in etate inca se primescu ca binevoli, incatu ierta spatiulu localitatiei. Pentru fia-care confessiune s'au aplicatu la institutu preotu ordinariu, carele afara de oficiulu preotiescu in biserica, intre altele are sa visitadie pre cei bolnavi in tota diu'a si pre cei-lalti prin salele de lucru mai de multe ori pre septamana, sa conversadie cu densii si sa lucre la totu pasulu cu puterea cuventului spre indreptarea loru moralo-religioua.

Preste totu s'au statoritu principiulu, ca personalulu, ce conduce institutul, sa fia cu deosebita consideratiune la individualitatea detientului, ceea ce se intempla, dece directorele si preotulu la estradarea condamnatiului dela judecatoria, prin studiarea actelor procesuali tienu o revista detaiata asup'a vietiei condamnatiului, se silesce a-i cunoasce fazele si vicisitudinile vietiei si directiunei lui spirituale si morali, — dece se tiene contu de aplicarea si capacitatea lui atatu in cele spirituale, catu si la alegerea ocupatiunei, meseriei, — dece cu deosebire conversedia adeseori cu elu, ca aflandu nescari-va impedingente, ce l'aru conturbu in penitentie si intru pornirea pre calea indreptarei, acelea prin invetiaturi si prin catechisare sa le delature, — precum si dece i se dau instructiunile si aparatele necesarii atatu la scola catu si lameseria.

Pre langa tote acestea se receru inca multe reforme in privinta a instituteloru de corectiune din patria nostra, pentru ca ele sa pota ajunge la stadiulu acela, in carele se afla ele in alte statii inaintate in cultura.

(Va urma.)

Raportu comerciale.

Sabiin 17 Aprile n. Gran 7 fl. 67 xr. frumosu, 7 fl. 33 xr. mestecat, 7 fl. 13 xr. qualit. infer.; seara 5 fl. — xr. pana 4 fl. 67; orzu 4 fl. 33; ovessu 2 fl. pana 1 fl. 73 xr.; cucuruzu (porumbu) 3 fl. 87—4 fl. — xr.; cartofi 2 fl. 40 xr. galat'a austriaca. Canep'a 18—20 fl. maj'a. Lintea 6 fl. 67 xr.; mazarea 6 fl. 67 xr., Fasolea 5 fl. 67 xr. Fenu legatu 1 fl. 30, nelegatu 1 fl. 10 xr., paie lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a. Lemne de foc 8—10 fl. stang. austr. Carnea de vita 18—22 cr. p., de porc 26 xr. Unsore 79 xr. pana la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 5/17 Aprile 1874.

Metalicele 5%	69 25
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	73 50
Imprumutulu de statu din 1860...	103 50
Actiuni de banca	966 —
Actiuni de creditu	206 75
London	111 85
Obligatiuni de desdauare Unguresci	73 50
„ „ „ Temisorene	73 50
„ „ „ Ardelenesci	71 50
„ „ „ Croato-slavone	75 50
Argintu	105 10
Galbinu	—
Napoleonu d'auru (poli)	8 97

Nr. 2.

Publicatiune.

Se aduce la conosciinta publica, ca in 18 Aprile a. c. se va incepe terminulu de reclamatiune contra listelor de alegatori pentru intregirea reprezentatiei urbane sibiane si va dura pana inclusive 28 Aprile.

Listele stau spre vedere in fia-care din numitele 7 dile la curtea svatului in sala cea mica a comunitatiei dela 9 pana la 12 si dela 3 pana la 6 ore unde comisiunea pentru conscrierea alegatorilor va primi eventualele reclamatiuni.

Comisiunea conscrierei de alegatori.

Concursu.

Pentru ocuparea parohiei vacante Fizesiu — Barbur'a de clas'a a III-a in protopresviteratulu gr. or. alu Joagului I statatore din 190 familii cu 880 suflete, se escria concursu pana in 5 Maiu 1874.

Emolumentele suntu:

1. Dela 40 case, cate o mesura mica de cucuruzu sferamatu.
2. Dela 150 familii, de tota famili'a 40 cr. v. a.
3. Stol'a usnata si folosinta cimiteriului de 2 cara fenu, cari tote la olalta

computate in bani, dau unu venitu anualu de 329 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest'a statione au se subscerna concursele loru instruite in sensulu statutului organicu la subscrisulu in Hondolu, pana la terminulu prescriptu.

Hondolu 27 Martie 1874.

In contielegere cu comitulu parochialu.

Basilu Piposiu, protopresv.

(1—3)

Concursu.

Fiindu o necesitate ne amenavera a se asiedia langa nepotenciosulu parochu gr. or. din Stancja de susu — protopresbiteratulu Zarandului, unu capelanu de ajutoriu, in conformitate cu ordinationea venerabilulu Consistoriu archidiececanu dto 28/2 Nr. 550/1874 — se escrie prin acest'a concursu:

Emolumentele impreunate cu acesta statione suntu venitele jumetate din parochia mentionata, carea este calificata ca parochia de clas'a a III.

Doritorii de a ocupa acesta statione de capelanu, suntu avisati a-si ascerne concursele loru instruite cu documentele recerute prin prescisele „Stat. org.” pana in 23 Aprilu a. c. diu'a st. Georgiu, la subsemnatulu scaunu ppscu in Bradu.

Bradu in 13 Martie 1874.

In contielegere cu com. paroch.

Nicolau I. Mihelcianu

(3—3) Prot. gr. or. a Zarandului

Edictu.

Ioan'a Puscasiu nascuta Cristea din Boboia Im'a, carea de 10 luni a parasitu cu necredintia pre legitimulu seu barbatu Nicolau Puscasiu din Silea ung. cotulu Albei inf. fara a se sci ubicatiunea ei, se citedia a se infatisia inaintea subscrisulu scaunu ppscu in terminu de unu anu si o di, caei la din contra procesulu intentatu asup'a-i se va pertracta si decide si in absentia ei.

San-Benedictu in 28 Febr. 1874.

Scaun. ppscu gr. or. alu Muresului,

Artemiu Crisianu,

(1—3) adm. ppscu.

Nr. 26. — 1874.

Edictu

Prin care Ioan'u Sora din Seliste, carele de tempu mai indelungatu au parasitu patria si pre soci'a lui Coman'a Romanu Hens'a totu din Seliste fara a se sci loculu aflarei lui, se provoaca, ca in terminu de unu anu, sa se prezenteze inaintea forulu matrimonialu subscrisu, pentru ca la din contra procesulu divortiale intentatu asup'a-i, se va otari — amesuratu presciseloru canonice — si in absentia lui.

Sabiin, 22 Fauru 1874.

Forulu matrimonialu gr. res.

alu tractului protop. alu

(1—3)

Sabiului I.

Nr. 93—1874.

Edictu.

Iulian'a Stefanu din Badaculu rom. distr. Naseudului de religiuena gr. or. carea de tempu indelungatu a parasitu pre sotulu seu legiuita Iosifa Tincu din Ded'a cotulu Turdei, fara a se sci loculu ubicatiunei ei, prin acest'a este provocata a se infatisia inaintea subsemnatulu foru matrimoniale in terminu de unu anu si o di, caei la din contra procesulu matrimonialu, intentatu in contra ei inca din an. 1872 se va otari si in absentia ei, amesuratu ss. canone a maicei nostre biserice.

Dela forulu matrimonialu gr. or. alu tractului Turd'a superioara.

Rip'a de josu in 20 Mart. 1874.

Vasilie Popoviciu,

(1—3)

adm. ppscu.